

ปกหน้า

ภาพเขียนสีบนผนังถ้ำศิลปะ จ. ยะลา นับเป็นภาพเขียนสมัยประวัติศาสตร์ที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย (ภาพจากหนังสือ **สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้ เล่ม 15** โดย มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, 2542)

ปกหลัง

ภาพขบวนเสด็จพระราชินี “รายอฮีเยา” แห่งปัตตานี (ภาพจากหนังสือ *Indiae Orientalis Pars Octava Navigationes Qvinque...* ฉบับละติน โดย โยฮาน ช็โอดอร์ เคอ บราย และโยฮาน ฮิสราเอล เคอ บราย) พิมพ์เมื่อปี พ.ศ. 2150 (เอื้อเฟื้อภาพโดย คุณชัชวาลย์ ตั้งศิริวานิช)

สี่จังหวัดชายแดนภาคใต้

สี่จังหวัด ชายแดนภาคใต้

ปัตตานี, ยะลา, นราธิวาส, สตูล
โดย สุจิตต์ วงษ์เทศ

ISBN 978-616-543-133-0

สิ่งจังหวัด

ชายแดนภาคใต้

ปัตตานี, ยะลา, นราธิวาส, สตูล

ปีที่พิมพ์ กันยายน 2554

จำนวนที่พิมพ์ 2,000 เล่ม

คณะที่ปรึกษา

นางสุกมล คุณปลื้ม

นายสมชาย เสี่ยงหลาย

นายปรารภ เหล่าวานิช

นางสาวจันทร์สุดา วัชรพัทเมือง

ศ.ดร. ชนเศ อภารณีสุวรรณ

นายวิโรจน์ ใจอารีรอบ

นายไชยนันท์ แสงทอง

นายชินวัฒน์ ตั้งสุทธิจิต

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม

ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม

รองปลัดกระทรวงวัฒนธรรม

รองปลัดกระทรวงวัฒนธรรม

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

ผู้อำนวยการสำนักบริหารกลาง

ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมเครือข่ายและประสานราชการภูมิภาค

ผู้เรียบเรียง

นายสุจิตต์ วงษ์เทศ

กองบรรณาธิการ

กลุ่มส่งเสริมเครือข่ายและประสานราชการภูมิภาค สำนักบริหารกลาง

สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม

666 ถนนบรมราชชนนี เขตบางพลัด กรุงเทพฯ 10700

พิมพ์ที่

หจก. ภาพพิมพ์ 296 ซอยอรุณอมรินทร์ 30 ถนนอรุณอมรินทร์

แขวงบางยี่ขัน บางพลัด กรุงเทพมหานคร 10700

โทร. 0 2433 0026-7 โทรสาร 0 2433 8587

สารบัญ

คำนำ	12
สี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัตตานี, ยะลา, นราธิวาส, สตูล	18
ภาคใต้	20
① 1,000,000 ปีมาแล้ว “แผ่นดินซุนดา” เชื่อมแผ่นดินใหญ่-หมู่เกาะ	24
② 500,000 ปีมาแล้ว บรรพชนคนสุวรรณภูมิ อยู่ทางเหนือและทางใต้	26
③ 30,000 ปีมาแล้ว บรรพชนคนภาคใต้ อยู่ชายฝั่งทะเล	28
④ 10,000 ปีมาแล้ว มีบรรพชนผ่านไปมา สี่จังหวัดชายแดน	30
⑤ 5,000 ปีมาแล้ว บรรพชนคนสี่จังหวัด กินข้าวเหนียว	32
⑥ 4,000 ปีมาแล้ว บรรพชนมีภาชนะ 3 ขา ใช้เครื่องมือโลหะ	36

- ๗ 3,000 ปีมาแล้ว 40
ชาวมลายู เรือเลียบชายฝั่ง กลุ่มแรกในสุวรรณภูมิ
- ๘ หลัง พ.ศ. 1 48
สี่จังหวัดภาคใต้ เชื่อมโยงข้ามคาบสมุทรมลายู
- ๙ หลัง พ.ศ. 500 50
เส้นทางข้ามคาบสมุทรมลายูของสุวรรณภูมิที่ปัตตานี-ไทรบุรี
- ๑๐ หลัง พ.ศ. 1000 54
แรกมีรัฐปัตตานี ฮินดู-พุทธ บนเส้นทางข้ามคาบสมุทรมลายู
- ๑๑ หลัง พ.ศ. 1500 78
“ศรีวิชัย” ล่มสลาย “ชวา-มลายู” คนกลางการค้า
- ๑๒ หลัง พ.ศ. 1700 82
รัฐปัตตานี “ตารุสสะลาม” ลังกาสู่กะ นับถืออิสลาม
- ๑๓ หลัง พ.ศ. 2000 96
ปัตตานีรัฐเอกราช ไม่ขึ้นต่อกรุงศรีอยุธยา
- ๑๔ หลัง พ.ศ. 2300 104
ผนวกรัฐปัตตานี เป็นราชอาณาจักรสยาม
- ๑๕ พ.ศ. 2382 114
แบ่งไทรบุรี 4 เขต ขึ้นนครศรีธรรมราช

①⑥	พ.ศ. 2439-2449	120
	รัชกาลที่ 5 ตั้งมณฑลไทรบุรี-ปัตตานี	
①⑦	พ.ศ. 2466	130
	รัชกาลที่ 6 แก้ไขความขัดแย้ง	
①⑧	พ.ศ. 2472	144
	รัชกาลที่ 7 เสด็จประพาสปัตตานี	
①⑨	พ.ศ. 2482	150
	เปลี่ยนชื่อสยามเป็นไทย ผนวกมลายูมุสลิมสี่จังหวัด	
②⑩	พ.ศ. 2497	154
	“พิฆาต” หะยีสุหลง เริ่มขบวนการต่อต้านรัฐบาล	
	ชื่อบ้านนามเมือง	173
	ปัตตานี	174
	ยะลา	180
	นราธิวาส	182
	สตูล	186
	ภูมิประเทศ	190

คำนำ

ความหลากหลายทางภูมิสังคมวัฒนธรรมในประเทศไทย มีความเกี่ยวพันกับเพื่อนบ้านรอบข้างอย่างปฏิเสธไม่ได้ ทั้งในด้านสังคมมานุษยวิทยา ซึ่งปรากฏร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์ สังคมและผู้คนบนพื้นแผ่นดินที่เรียกว่า **สุวรรณภูมิ** ซึ่งเป็นพรมแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือคำนิยามใหม่ว่า **อุษาคเนย์**

ขณะเดียวกันประเทศไทยในฐานะสมาชิกอาเซียน กำลังเตรียมตัวเพื่อสู่ความเป็นประชาคมอาเซียน ใน พ.ศ. 2558 หรือ ค.ศ. 2015 ซึ่งเสาหลักสำคัญ 1 ใน 3 ของการจะนำไปสู่ความเป็นประชาคมอาเซียน คือประชาสังคมและวัฒนธรรม

ความรู้เรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่น-ประวัติศาสตร์ชาติ เป็นเรื่องสำคัญที่จะนำไปสู่ความเข้าใจต่อเพื่อนบ้านรอบข้างและเพื่อนร่วมประเทศที่มีความหลากหลายทางพหุลักษณะสังคม วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ และชาติพันธุ์-ชาติภาษา

สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม ได้จัดพิมพ์หนังสือ **สี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัตตานี, ยะลา, นราธิวาส, สตูล** ซึ่ง **นายสุจิตต์ วงษ์เทศ** ได้ให้ความกรุณาเรียบเรียง เพื่อเผยแพร่ความรู้ในมุมมองของประวัติศาสตร์ของชื่อบ้านนามเมือง โดยเฉพาะประวัติศาสตร์กระแสทางเลือก ซึ่งเป็นทางออกหนึ่งของสังคมที่จะนำไปสู่ความปรองดองและความเข้าใจในวัฒนธรรมร่วม

ที่มีความแตกต่างทางสังคมและความเชื่อโดยแตกต่างแต่ไม่แตกแยก
วัตถุประสงค์ของการจัดพิมพ์ครั้งนี้ สำนักงานฯ หวังว่าจะเป็น
สื่อความรู้ที่นำไปสู่การขยายพรมแดนความรู้และต่อยอดในการ
ถกเถียงและอธิบายหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มีอยู่จริงและเชื่อถือ
ได้ ซึ่งเป็นภาพสะท้อนและภาพรวมรากเหง้าทางสังคมและวัฒนธรรม
เพื่อจุดประกายในการศึกษา ค้นคว้า และค้นคว้าข้อมูลหลักฐานใน
เชิงลึกทางประวัติศาสตร์สังคมในแต่ละท้องถิ่นต่อไป

ทางสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม ขอขอบพระคุณ นาย
สุจิตต์ วงษ์เทศ ซึ่งมีความรอบรู้ทางด้านประวัติศาสตร์-วรรณคดี และ
สุวรรณภูมิศึกษา ได้ให้ความกรุณาเป็นผู้เรียบเรียงเนื้อหาสาระจน
หนังสือเล่มนี้เป็นรูปเล่ม เพื่อเผยแพร่และแบ่งปันความรู้ความเข้าใจ
เกี่ยวกับภูมิสังคมวัฒนธรรมในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อต่อยอด
ทางความรู้ร่วมกันต่อไป

(นายสมชาย เลียงหลาย)
ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม

